

Дневник

(стенографски)

на

XIX^{то} обикновено Народно събрание

Втора редовна сесия

6. заседание, петък, 4 ноември 1921 г.

(Открито от подпредседателя Х. Т. Манолов в 4 ч. 25 м. след пладне)

Председателстващ Х. Манолов: (Звъни) Заседанието е открито.

Моля един от секретарите да провери присъстващите г. г. народни представители.

Секретар С. Дупаринов (з): (Прочита списъка. От заседанието съотсъствували следните народни представители: Димитър Благоев, Цоню Бръшлянов, Тодор Будев, Никола Габровски, Неделчо Георгиев, Иван Гешев, Гено Грамов, Георги Димитров, Иван Димитров, Логин Дончев, Ламби Кандев, Иван Ковачев, Петър Кораков, Тодор Луканов, Александър Людсканов, Александър Малинов, Владимир Марков, Александър Мицев, Димитър Попов, Галин Радев, Стоян Радев, Никола Сапунджиев, Митю Семов, Коста Сидеров, Христо Славейков, Митко Соколов, Стефан Тодоров, Димитър Христов, Иван Цанков, Коста Ципоранов, Александър Чапрашиков, Крум Чапрашиков, Ахмед Зихни х. Юмеров, Георги Юртов и Димитър Яблански)

Председателстващ Х. Манолов: (Звъни) От 216 души народни представители отсъствуват 92. Има пълното число и заседанието е редовно.

Преди да пристъпим към дневния ред съобщавам на г. г. народните представители, че съжънни занятията са отпуснати:

От варненския народен представител г. д-р Марко Сапарев, с което иска да му се извинят отсъстванията, направени на 1 и 2 т. м. Бюрото му ги извинява.

От русенския народен представител г. Александър Атанасов, с което иска да му се извинят отсъстванията от 28 октомври до днес включително. Бюрото му ги извинява.

От плевенския народен представител г. Парашкева Петков, с което иска да му се извинят 6-дневни отсъствания, от 28 октомври до 2 ноември. Бюрото му ги извинява.

От пловдивския народен представител г. Костадин Караджов, с което иска да му се извинят отсъстванията за 28, 29, 30 и 31 октомври. Бюрото му ги извинява.

От шуменския народен представител г. Георги Марков, с което иска да му се извинят отсъстванията на 2 и 3 т. м. Бюрото му ги извинява.

Съобщавам на г. г. народните представители, че съжънни занятията:

От Министерството на правосъдието, отделение гражданско, законопроект за съдебна полиция;

От Министерството на железниците, пощите и телеграфите, Главна дирекция на железниците и пристанищата, отделение пристанищно, законопроект за построяване на хангари в дунавските и морските пристанища;

От същото министерство — законопроект за построяване пристанища и укрепяване на крайбрежието.

Тия три законопроекти ще бъдат раздадени на г. г. народните представители и ще бъдат поставени на дневен ред за разглеждане в идущето заседание.

Минаваме по-нататък към първата точка от дневния ред — избор на бюро на Събраниято.

Ще питам народното представителство: смета ли, че наеднаж трябва да се гласува за цялото бюро, или ще трябва да се гласува най-напред за председателя и после за подпредседателя.

Министър д-р Р. Даскалов: Поотделно.

Председателстващ Х. Манолов: Има предложение от г. министра на труда да се гласува на-напред за председател и после за подпредседатели. Които приемат това предложение, моля, да си вдигнат ръката. Мнозинство, Събраниято приема.

Пристъпваме към избор. Трябва да се изберат двама души проверители на бюлетините. Моля, да се посочат, или да се възложат на бюрото то да ги посочи.

Некой от земеделците: Иван Гетов и Стефан Даскалов.

Председателстващ Х. Манолов: Които приемат тези проверители, моля, да си вдигнат ръката. Мнозинство, Събраниято приема.

Моля г. г. проверителите да си заемат местата на трибуната.

(Проверителите г. г. Иван Гетов и Стефан Даскалов заемат местата си на трибуната)

Моля г. г. народните представители да си напишат бюлетините.

Давам 5 минути отид, за да си напишат бюлетините.

(След отдиш)

Председателстващ Х. Манолов: (Звъни) Заседанието продължава.

Моля г. г. народните представители да седнат на местата си и само извиканите по списък да се явяват при бюрото да гласуват.

Проверител С. Даскалов (з): (Показва празната кутия)

Г. г. народни представители, както виждате, кутията е празна. Ще я заключим и ще почнем да гласуваме.

Секретар С. Дупаринов (з): (Чете списъка. Гласуват

следните г. г. народни представители: Ариф Агушев, Димитър Анастасов, Неделко Атанасов, Селим х. Ахмедов, Цанко Бакалов, Стефан Бакърджиев, Мустафа Ризабеев, Юсуф Бергашеки, Лазар Богданов, Александър Ботев, Ботю Ботев, Григор Бояджиев, Петър Бъжков, Асен Вапцаров, Васил Величков, Христо Ветовски, Власи Власковски, Асен Вълкашов, Юрдан Вълков, Тома Вълчев, Ивал Ганев, Вълко Гарвански, Делю Георгиев, Станой Георгиев, Иван Гетов, Ради Гичев, Мехмедали Исмаилов Гюзелев, Бено Гърбов, Георги Дамьянов, Христо Данев, д-р Юрдан Данчев, Райко Даскалов, Стефан Даскалов, Минчо Дилинов, Димитър Дерлипански, Иван Димитров, Петър Димов, Нейко Динев, Васил Драганов, Георги Драгнев, Славчо Дреновски, Спас Дупаринов, Илия Бичов, Спас Жеков, Станю Златев, Алиходжа Ибраимов, Антон Иванов, Никола х. Иванов, Коста Илиев, Захари Каменов, Тодор Каравашевски, д-р Илия Караджов, Костадин Караджов, Стефан Кирчев, Никола Кйосев, Тенчо Кйосев, Костадин Ковачев, Никола Ковачев, Драгой Коджайков, Александър Коев, Станчо Коев, Георги Колев, д-р Калчо Колеулов, Тенчо Кортевски, Васил Костов, Стоян Костурков, Коста Крушов, Ангел Кундалев, Мони Личев, Жико Лишков, д-р Никола Максимов, Кало Малев, Стефан Манов, Атанас п. Манолов, Георги Марков, Христо Манолов, . . .

Председателстващ Х. Манолов: Вжъдържам се.

Секретар С. Дупаринов (з): (Продължава да чете списъка) . . . Цоши Матов, Георги Минев, Неделчо Михалев, Васил Мулетаров, Георги Галев Недков, Лачо Неделков, Михаил Неков, Александър Оббов, Стоян Омарчевски, Станко Палайотов, Иван Пандов, Стефан Пейчев, Никола Пенев, Христо Пенчев, Горан Петков, Парашкева Петков, Георги Попов, Рачо Попов, Стоян Попов, Александър Радолов, Стойне Ризов, д-р Марко Сапарев, Алекси Сираков, Целиян Согуров, Александър Стамболийски, Митю Станев, Димитър Стоев, Георги Стойнов, Иван Стойнов, Атанас Стойчев, Христо Тодоров, . . .

Х. Тодоров (з): Вжъдържам се.

Секретар С. Дупаринов (з): (Продължава да чете списъка) . . . Янаки Тодоров, Костадин Томов, Желю Тончев, Георги Точев, Марко Турлаков, Юрдан Урумов, Никола Хайдужов, Юмер Кобак Хасанов, Хюсни Хасалов, Стойчо Христов, Кънчо Чамев, Георги Юрданов, Желю Юрданов, Юрдан Юрданов, Ангел Янев и Петър Янев)

Председателстващ Х. Манолов: Ако има още някои г. г. народни представители негласували, показвам ги да дойдат при бюрото да гласуват.

А. Кундалев (з): Председателствувания не е гласувал.

Председателстващ Х. Манолов: Г. Кундалев! Аз ви заявих, и ако невате още един път да ви го кажа, вжъдържам се. Аз мога да отговарям за своите собствени думи.

А. Кундалев (з): Аз не чух.

Председателстващ Х. Манолов: Моля г. секретаря да провери списъка на гласувалите.

Секретар С. Дупаринов (з): (След проверка на списъка) Гласували сж 121.

Председателстващ Х. Манолов: Гласували сж 121.

Моля г. г. проверителите да проверят бюлетините. (След проверяване бюлетините)

Ще съобщя резултата от гласуването: оказали сж се 121 бюлетини, от които за председател Неделко Атанасов 98 бюлетини; бюлетини сж съдържание „Да живее българската съветска социалистическа република!“ — 18 гласа; . . .

От комунистите: Да живее!

Председателстващ Х. Манолов: . . . 4 бели бюлетини; една бюлетина сж съдържание „Долю правителството!“ Този резултат е незадоволителен съгласно текста на чл. 3 от правилника за вътрешния ред на Народното събрание, понеже нема получено абсолютно болшинство.

Министър М. Турлаков: Задоволителен е.

Председателстващ Х. Манолов: Понеже немаме абсолютно болшинство от присъстващите, . . .

Министър М. Турлаков: Избраните за такива трябва да получат абсолютно болшинство от гласувалите присъстващи народни представители.

Председателстващ Х. Манолов: Прешката е моя. Понеже от гласуването се вижда, че от гласувалите присъстващи 121 сж подали глас за Неделко Атанасов 98, то той има абсолютно болшинство и той остава по право председател на Събранието с абсолютно болшинство.

Преди да пристъпим към гласуване за подпредседатели, ще моля Народното представителство да изслуша малкото думи, които ще кажа по случай разделянето с това място.

Г. г. народни представители! Ние, избраните през м. април м. г. — аз и моите драма другари от бюрото г. Ботев и г. Томов — които в последствие станаха министри, вмахме тежкото задължение да водим заседанията на Парламента във времена, когато първите, както на обществото вжи, така и на депутатите тук, поради нещастните събития, които сполетеха нашето отечество, беха твърде много обтегнати. Да водим заседанията на Парламента при такова нервно състояние на депутатите, това само по себе си беше една тежест и ние понеохме тази тежест по дялг. В последствие през м. юний т. г. требваше тези двама наши другари да влезат в кабинета. Останах сам да ръководя заседанията на Парламента. Дали аз сж изпълнил дялгта си добросъвестно и докрай като председателстващ XIX-то обикновено Народно събрание, това вие ще можете при всеки случай да го преценявате.

Аз самия дялжа по случай разделята ми с председателското място да отправя накрай към вас една благодарност, заедо вие ми сътрудничихте в тежката задача да ръководя заседанията на Парламента в такова изключително положение, когато сам останах да ръководя тези заседания. Без това ваше сътрудничество, явно беше, че аз немаше да имам физическа възможност да ръководя заседанията. През течение на всичкото това време, докато аз председателствах, сж станали наистина някои малки инциденти — инциденти пеминуемо последствие от нервното състояние, в което бехме изпаднали всички след тежките нещастни войни за България. И ако некога сжм си позволил да нагрубя по-тежко някои от г. г. народните представители от това място, и ако некога сжм прибегвал до по-крути мерки, за да вждворявам ред и дисциплина, то ще моля тези господа, които сжм наказвал, да ме извинят и да бждат снисходителни. Като преценят самото положение, самото значение на работата, ще намерят и другаде обяснение за това, именно ще го обяснят с нервното състояние на самия Парламент.

С тия няколко думи, г-да, аз завършвам и още еднажд ви благодаря за сътрудничеството, което стъ ми оказали за ръководене заседанията. (Ръкоплескане от земеделците)

Моля новия председател на Събранието да си земе местото.

(Председателя г. Н. Атанасов заема председателското място веред ръкоплескане от земеделците)

В. Мулетаров (к): (Към Х. Манолов) Честито Ви министерство!

Председателя: Г. г. народни представители! Макар млад още, втори път български Парламент ме поставя

в своето ръководно тело. Благодаря на всички за доверието, което ми дадохте. Ще се постарая, доколкото силите ми позволяват, да оправдая това ваше доверие. В момента, когато стъпвам на това отговорно място, не мога да не подчертая пред вас, че без вашето сътрудничество аз не бих могъл да изпълня тежката задача. На Парламента предстои да разрешава мъжни проблеми. Като вервам, че с убийството на министър Александър Димитров, мой другар и личен приятел, се изтичат последните капки кръв от кръвополитните борби, що се водела досега за политическата независимост на България, считам, че на Парламента предстои да начертае ясни и поведи страната за преуспеване в полето на икономическите борби. Икономическата криза, като естествено последствие на войните, е в своята стихия. За да изживеем всичко това и спасим страната, апелирам към всички ви за сътрудничество.

Сега предстои да изберем подпредседатели.

Проверител С. Дасналов (з): (Отваря и показва празната кутия) Г. г. народни представители! Както виждате, изборната кутия е празна.

Председателя: Има думата народния представител г. Христо Манолов.

Х. Манолов (з): Г. г. народни представители! Дължа да допльня думите, които казах от трибуната с още едно заявление. То е категорично: че аз не искам запазено да влизам в бюрото. Следователно ще трябва да се гласува за двама души подпредседатели, а не само за един, за попълване на бюрото.

Председателя: Които приемат оставката на подпредседателя г. Манолов, моля, да си вдигнат ръката. Мнозинство, Събрашието приема оставката му.

Ще се гласува за двама подпредседатели.

Секретар С. Дупаринов (з): (Чете списъка. Отзовават се да гласоподават следните г. г. народни представители: Ариф Агушев, Димитър Анастасов, Александър Атанасов, Неделко Атанасов, Панко Бакалов, Стефан Бакърджиев, Мустафа Ризабеев, Юсуф Бергански, Лазар Богданов, Александър Ботев, Ботю Ботев, Григор Бояджиев, Асен Вапцаров, Васил Величков, Христо Ветовски, Владо Влашковски, Асен Вълчанов, Юрдан Вълков, Тома Вълчев, Иван Гатев, д-р Тодор Гатев, Вълко Гарвански, Делю Георгиев, Станой Георгиев, Иван Гетов, Ради Гичев, Мехмедали Исмаилов Гюзелев, Бепю Гърбов, Георги Дамянов, Христо Данев, д-р Юрдан Данчев, д-р Райко Даскалов, Стефан Даскалов, Минчо Дилянов, Димитър Дорлипански, Иван Димитров, Петър Димов, Васил Димчев, Нейко Динев, Васил Драганов, Георги Драгнев, Спас Дупаринов, Илия Енчев, Спас Жкоков, Станчо Златев, Али-ходжа Ибраимов, Антон Иванов, Никола х. Иванов, Коста Илиев, Христо Кабаджиев, Захари Каменов, Тодор Каравагевски, д-р Илия Караджов, Костадин Караджов, Стефан Кирчев, Никола Кйосев, Тенчо Кйосев, Костадин Ковачев, Никола Ковачев, Драгой Коджейков, Александър Коев, Станчо Коев, Георги Колев, д-р Калчо Консулов, Теню Кортенски, Васил Костов, Коста Крагунов, Радослав Крайчев, Ангел Кундалев, Мони Личев, Жико Липков, д-р Никола Максимов, Калю Малев, Стефан Манов, Атанас п. Манолов, Христо Манолов, Георги Марков, Цони Матов, Георги Минев, Неделчо Михалев, Васил Мулетаров, Георги Ганев Недков, Лачо Неделков, Михаил Неков, Александър Оббов, Стоян Омарчевски, Станко Панайотов, Иван Пандов, Стефан Пейчев, Никола Пенев, Христо Пенчев, Горан Петков, Парашкева Петков, Тодор Петров, Димитър Попов, Георги Попов, Рачо Попов, Стоян Попов, Минко Радковски, Александър Радолов, Стойан Ризов, д-р Марко Сапарев, Трифон Саралиев, Алексис Сираков, Шелияг Сокуров, Александър Стамболийски, Минчо Станев, Димитър Стоев, Георги Стойков, Георги Стойнов, Иван Стойнов, Атанас Стойчев, Янаки Тодоров, Константин Томов, Желю Тончев, Георги Точев, Марко Турлаков, Юрдан Урумов, Петър Филев, Никола Хайдуков, Юмер Кобах Хасанов, Хюсни Хасанов, Стойчо Христов, Тодор Цекков, Станко Цестов, Кънчо Чамев, Георги Юрданов, Желю Юрданов, Юрдан Юрданов, Ангел Янев и Петър Янев)

Гласували сж 131 души.

Председателя: (Звжши) Ще съобща резултата от избора.

Гласували сж всичко 131 души народни представители. Получили сж гласове следните народни представители:

г. Георги Марков за първи подпредседател получил 99 гласа; г. Калю Малев за втори подпредседател получил тоже 99 гласа; бюлетени с надпис „Да живее балканската федеративна съветска република“ 27; бели — 4; г. Георги Драгнев и г. Васил Мулетаров — 1. Следователно избрани сж: г. Георги Марков за първи подпредседател и г. Калю Малев за втори подпредседател.

Калю ги да заемат местата си.

(Подпредседателите г. г. Г. Марков и К. Малев заемат местата си в ред ръкоплекса на от земледелците)

Има думата подпредседателя г. Калю Малев.

Подпредседател К. Малев (з): Г. г. народни представители! Аз ви крайно благодаря за честта, която ми поднасяте — да бъда подпредседател на Народното събрание, тук. Благодаря ви именно за това, че вие съзнателно оцените моето пребиваване като член в българския Земледелски народен съюз от 20 години, или от започването му, и аз още веднаж подчертавам, че желая нашия съюз да върви, да напредва и да живее! (Бурни ръкоплексаии от земледелците)

Председателя: Минаваме на втората точка от дневния ред — проверка на изборите в Шуменската избирателна колеция.

Доколкото зная, тая заран се е конституирала изборната комсия и още не е готова с доклада си по избора — поном бжде готова комсията, ще докладва — затова ще минем на третата точка от дневния ред: второ четене законопроекта за изменение чл. 326 от закона за митниците.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчик И. Гетов (з): (Чете)

„З А К О Н

за изменение чл. 326 от закона за митниците“.

Председателя: Които г. г. народни представители приемат заглавие на законопроекта, моля, да си вдигнат ръката. Мнозинство, Събрашието приема.

Докладчик И. Гетов (з): (Чете)

„Чл. 326 от закона за митниците се измени както следва: Установените в тази глава полжения важат и за изкарвания на паща зад граница местен добитък. Обаче начина от 1921 г. не подлежи на облагане с такса 1% върху стойността сж статистическо право, ветеринарна такса и такса за теглене, мерене и броене добитъка от Родопите и Пирин-планина, когато се изкарва на паща в Беломорието и се завръща от там. Приплода на едния добитък, включая и той от 1921 г., се освобождава от вносно мито, ако следи майка си и бозае още от нея. При оправдаване на дадените за временния износ на сжния добитък залози или писмени поръчителства се допуца, начина от 1920 г., една разлика в по-малко за умирање максимум до 10% от изкараното количество (без приплода)“.

Председателя: Има думата г. министра на финансите.

Министър М. Турлаков: Г. г. народни представители! Комсията прие члена тжй, както го докладва г. докладчика, обаче; аз ви моля за една малка поправка. Да стане следното: от една страна, да се премахнат сжвршено думите „сж статистическо право“ и, от друга страна, да се направи една малка поправка долу, дето е казано: „една разлика в по-малко за умирање максимум до 10%“. Това за 1920 г. го приемам, защото действително тогава правеха много пречки на хората и защото тогава ставаше прехвърляне на властите — французи, гръци и пр. — може да има загуба; обаче много е да остане и за в бждаще 10% за умирање на добитъка годишно. Това ще рече от 100 овци да сметаме, че 10 ще умрат; а това не може.

Некой от земледелците: Г. министре! Тжкмо така е.

Министър М. Турлаков: Та да приемем 10% за 1920 г., а за в бждаще, при нормално време, както е тази година, да бжде 5%.

Сжция земеделец: 5% е много малко, г. министре; 10% е обикновено, защото средния живот на една овца е 10 години.

Министър М. Турлаков: Тогава ще улесним да остават и неумрели там.

Същия земеделец: Нека остават.

Министър М. Турлаков: Добре, тогава само първата поправка — думите: „сже статистическо право“ да се заличат.

Г. Данаилов (д): Г. министре! Има още един въпрос, на който трябва да се отговори.

В. Мулетаров (к): 6 л. сегашни пари ли?

Министър М. Турлаков: Да, сегашни пари.

Г. Данаилов (д): Добитъка, който иде летно време от Бело-море към Родопите, не подлежи на тази регламентация — на-ли?

Министър М. Турлаков: Той не подлежи

Г. Данаилов (д): Чуждия добитък, който иде от Бело-море към Родопите, не подлежи ли?

Министър М. Турлаков: Не подлежи.

Председателя: Конто приемат предложението на г. министра на финансите да се зачеркнат думите „сже статистическо право“, моля, да си вдигнат ръката. Мнозинство, Събранието приема.

Конто приемат члена, както се докладва от г. докладчика с гласуваната поправка, моля, да си вдигнат ръката. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме към следната точка от дневния ред — второ четене законопроекта за признаване правата на техниците и пиротехниците, свършили през 1914 г. последния пълнен технически курс при Софийския артилерийски арсенал и Софийския огнестрелен склад.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчик И. Гетов (з): (Чете)

„ЗАКОН

за признаване правата на техниците и пиротехниците, свършили през 1914 г. последния пълнен технически курс при Софийския артилерийски арсенал и Софийския огнестрелен склад“.

Председателя: Конто приемат заглавието на законопроекта, моля, да си вдигнат ръката. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик И. Гетов (з): (Чете)

„Член единствен. Всички временни техници и пиротехници, които сж свършили последния редовен пълнен военно-технически курс при Софийския артилерийски арсенал през 1914 г. и последния редовен пълнен пиротехнически курс при Софийския огнестрелен склад през 1914 г. и които поради войната 1915—1918 г. не сж имали възможност да се явят на изпит за придобиване право на техник и пиротехник, но през войната сж изпълнявали вре-

менно тия длъжности и имат добра бойна и мирновременна атестация — като добри техници — и след като издържат установения изпит съгласно § 15 от положението от 1912 г. за попълване армията с артилерийски и оржжейни майстори и с пиротехници, да се считат, че сж удовлетворили напълно всички условия за техници и пиротехници и имат право да им бъде присвоен технически офицерски чин, съгласно чл. 19 от закона от 1917 г. — за прибавка в закона за въоръжените сили на царството“.

Председателя: Конто приемат член единствен тжй, както се докладва, моля, да си вдигнат ръката. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме към точка пета от дневния ред — първо четене законопроекта за туряне в действие височайшия указ № 75 от 1921 г. по Министерството на войната.

Моля г. секретаря да го прочете.

Има думата г. министър-председателя.

министър-председател А. Стамболийски: Г. г. народни представители! Законопроектите, които внасяме, не ще могат набързо да се разискват и приемат поради празника и поради работата, която има сегашния Министерски съвет, и затова аз ви моля да отложим заседанието до петък. В четвъртак вечерта всички трябва да бъдат тук.

Некой от земеделците: Идущия петък ли?

Министър-председател А. Стамболийски: Да. Днес е петък, значи, до идущия петък.
Моля да се гласува.

Председателя: Конто приемат предложението на г. министър-председателя да се преустановят заседанията до идущия петък, моля, да си вдигнат ръката. Мнозинство, Събранието приема.

Трѣбва да наредим дневния ред.

Министър-председател А. Стамболийски: Същия дневен ред като се турят и законопроектите, които се раздадох днес.

Председателя: За следното заседание ще имаме дневен ред:

1. Трето четене законопроектите: а) за изменение чл. 326 от закона за митниците; б) за признаване правата на техниците и пиротехниците, свършили през 1914 г. последния пълнен технически курс при Софийския артилерийски арсенал и Софийския огнестрелен склад;

2. Проверка на избора в Шуменската избирателна колегия;

3. Първо четене законопроектите: а) за туряне в действие височайшия указ № 75 от 1921 г. по Министерството на войната; б) за допълнение отдел IV на военно-сѣдебния закон; в) за рибарството; г) за построяване пристанища и укрепяване на крайбрежията; д) за построяване на хангари в дунавските и морските пристанища; е) за сѣдебна полиция.

Конто приемат тжй предложения дневен ред, моля, да си вдигнат ръката. Мнозинство, Събранието приема.

Заседанието се вдига!

(Вдигнато в 4 ч. 50 м. след пладне)

Председател: **Н. АТАНАСОВ.**

Подпредседател: **Х. Т. МАНОЛОВ.**

Секретар: **С. ДУПАРИНОВ.**

Зам.-началник на Стенографското отделение: **Д. Антонов.**